

1 สมัชชาเฉพาะประเด็นว่าด้วย  
2 การสานพลังสร้างสภาวะแวดล้อมทางกายภาพและสังคม  
3 เพื่อลดโรคไม่ติดต่อ

ร่างเอกสารมติ

๑๘ มิถุนายน ๒๕๖๗

5 **รับทราบ**ว่า โลกและประเทศไทยกำลังเผชิญกับวิกฤติ ความรุนแรงและปัญหาโรคไม่ติดต่อซึ่งเป็นสาเหตุ  
6 หลักที่ทำให้คนไทยเสียชีวิต ภาวะโรคไม่ติดต่อห้าโรคสำคัญ ได้แก่ โรคหัวใจและหลอดเลือด โรคมะเร็ง โรคเบาหวาน  
7 โรคทางเดินหายใจเรื้อรัง และปัญหาสุขภาพจิต เป็นผลมาจากห้าพฤติกรรมเสี่ยงที่สำคัญ ได้แก่ การบริโภคอาหาร  
8 หวานมันเค็มไม่เหมาะสม การดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ การมีกิจกรรมทางกายไม่เพียงพอ การสูบบุหรี่ และปัญหา  
9 มลพิษทางอากาศ

10 **กังวล**ว่า ภาวะโรคไม่ติดต่อเป็นภัยคุกคามด้านสาธารณสุขและเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาประเทศที่สำคัญ  
11 ของประเทศไทย จากความสูญเสียทางเศรษฐศาสตร์มูลค่ามหาศาลจากผลิตภาพและศักยภาพของทรัพยากรมนุษย์  
12 ที่ลดลงจากความเจ็บป่วยของประชากรวัยทำงานและการเสียชีวิตก่อนวัยอันควร

13 **รับทราบ** วาระการป้องกันและควบคุมโรคไม่ติดต่อ เป็นวาระทางการเมืองที่รับรองจากการประชุมสมัชชา  
14 ใหญ่แห่งสหประชาชาติตั้งแต่พ.ศ. ๒๕๖๒ โดยมีนโยบาย ยุทธศาสตร์ และเป้าหมายระดับโลกที่ประเทศไทยได้รับ  
15 นโยบายมาดำเนินการ รวมถึงเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goal: SDGs) โดยเฉพาะ  
16 เป้าหมาย SDG ๓.๔.๑ การส่งเสริมความเป็นอยู่ที่ดีสำหรับทุกคน ลดการเสียชีวิตก่อนวัยอันควรจากโรคไม่ติดต่อลง  
17 หนึ่งในสาม

18 **ตระหนัก**ว่า ปัจจัยสภาวะแวดล้อมทางกายภาพและสังคม การเข้าถึงสินค้าทำลายสุขภาพ (อาทิ ผลิตภัณฑ์  
19 ยาสูบ เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ และสินค้าอาหารแปรรูปและอาหารที่ผ่านกระบวนการแปรรูป (ultra-processed  
20 food) ที่ง่ายและสะดวก การเข้าถึงสินค้าบริโภคและบริการที่ดีต่อสุขภาพ (อาทิ สินค้าเกษตรผักผลไม้ปลอดสาร)  
21 ความไม่เพียงพอของสภาวะแวดล้อมสรรสร้าง (built environment) และพื้นที่สภาวะ (healthy space) ใน  
22 ชุมชน การได้รับสื่อโฆษณาและกิจกรรมการตลาดสินค้าทำลายสุขภาพ และการเข้าถึงไม่แหล่งข้อมูลข่าวสารทาง  
23 สุขภาพที่ถูกต้อง เป็นปัจจัยคุกคามที่ส่งผลต่อภาวะโรคไม่ติดต่อและสามารถเข้าไปจัดการแทรกแซงปรับสภาพได้

24 **ตระหนัก**ว่า การสร้างสภาวะแวดล้อมทางกายภาพและสังคมเพื่อลดโรคไม่ติดต่อ สอดคล้องตามมาตรา ๕  
25 ของพระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๐ ธรรมนูญว่าด้วยระบบสุขภาพแห่งชาติ ฉบับที่ ๓ พ.ศ. ๒๕๖๕  
26 แผนยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. ๒๕๖๑-๒๕๘๐ แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๘๐) ประเด็น ๑๓  
27 (การเสริมสร้างให้คนไทยมีสุขภาพที่ดี) และ ประเด็น ๑๑ (การพัฒนาศักยภาพคนตลอดช่วงชีวิต) และแผนพัฒนา  
28 ประชากรเพื่อการพัฒนาประเทศระยะยาว (พ.ศ. ๒๕๖๕-๒๕๘๐) ยุทธศาสตร์ที่ ๕ (การสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อ  
29 ต่อการดำรงชีวิตอย่างมีคุณภาพกับทุกกลุ่มวัย) แผนปฏิบัติการด้านการป้องกันและควบคุมโรคไม่ติดต่อของประเทศ  
30 ไทย (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) และแผนระดับ ๓ อื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

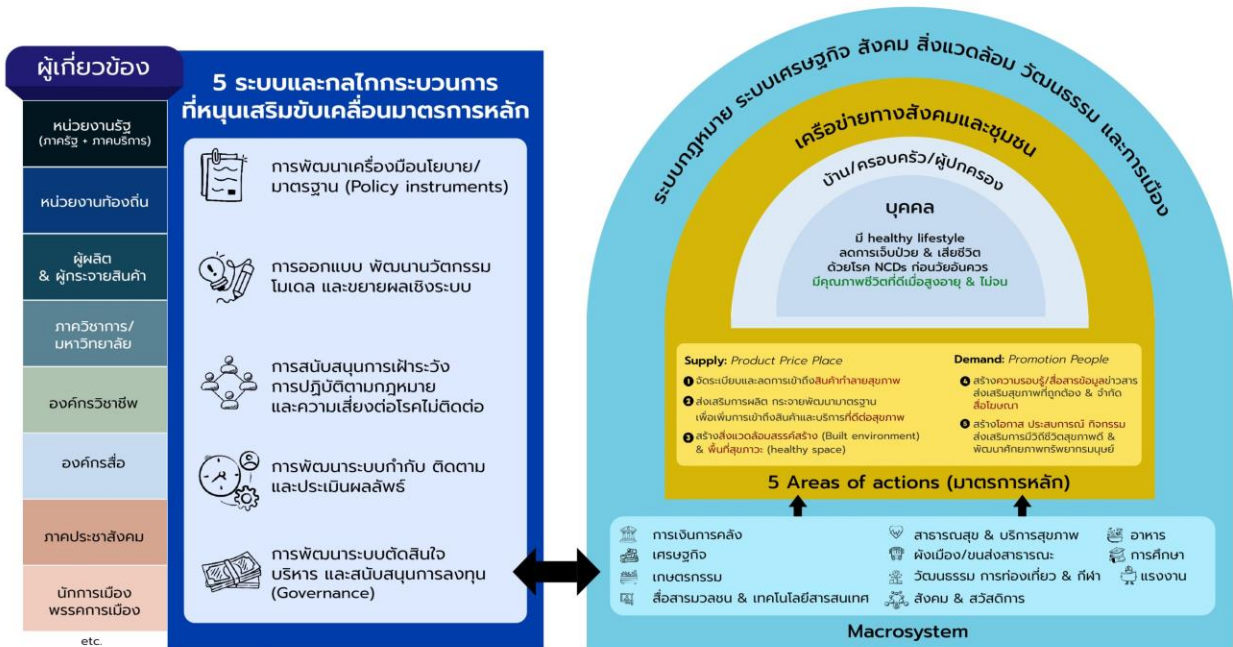
1           **กังวลว่า** การเข้าสู่สังคมสูงวัยแบบสมบูรณ์ (aged society) ส่งผลต่อสัดส่วนการเจ็บป่วยด้วยโรคไม่ติดต่อ  
2     ในประชากร การเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของสภาพเศรษฐกิจและสังคม การขยายตัวของความเป็นเมือง  
3     ความก้าวหน้าเทคโนโลยี การเดินทาง การสื่อสาร การผลิตสินค้า และกระแสการค้าเสรีระหว่างประเทศที่เกิดขึ้นทั่ว  
4     โลกและในประเทศไทย การค้าสมัยใหม่ (modern trade) ซึ่งส่งผลต่อห่วงโซ่การผลิต กระจายสินค้า การโฆษณา  
5     และการทำกิจกรรมการตลาดโดยเฉพาะสินค้าที่ไม่เหมาะสมทางโภชนาการหรือทำลายสุขภาพ ระบบข้อมูลข่าวสาร  
6     สุขภาพรวมทั้งข้อมูลปลอม ทูจจริต หลอกลวงในสื่อออนไลน์ เหล่านี้ล้วนเป็นบริบทในระดับมหภาคที่ส่งผลต่อแบบ  
7     แผนการการดำรงชีวิตและพฤติกรรมสุขภาพของคนไทยได้ทั้งทางบวกและทางลบ กรณีทางลบ หากไม่มีการบริหาร  
8     จัดการที่ดีพอจะยิ่งทำให้สถานการณ์ปัญหาการะโรคไม่ติดต่อในวัยทำงานและประชากรทั่วไปแย่ลง และเพิ่มภาระ  
9     ทางการคลังของรัฐบาลโดยเฉพาะในงบสวัสดิการการรักษาโรค

10           **เห็นว่า** การสร้างสภาวะแวดล้อมทางกายภาพและสังคมที่เอื้อต่อการลด ได้รับปัจจัยเสี่ยงทางสุขภาพ การ  
11     มีพฤติกรรมสุขภาพที่เหมาะสมและลดโรคไม่ติดต่อ เป็นการขับเคลื่อนงานที่สำคัญและช่วยเติมเต็มระบบงานที่มีการ  
12     ดำเนินการอยู่ที่ผ่านมา ที่จะช่วยลดความไม่เป็นธรรมในระบบสุขภาพ เพิ่มความเข้มแข็งการพัฒนาศักยภาพคนไทย  
13     ให้มีช่วงคุณภาพชีวิตที่ดีเพิ่มขึ้น มีความพร้อมในการปรับตัว สามารถแข่งขัน ตลอดจนเพิ่มขีดความสามารถในการ  
14     แข่งขันของประเทศต่อไป ซึ่งต้องอาศัยความร่วมมือกันหลากหลายภาคส่วนประสานงานและดำเนินการร่วมกัน  
15     อย่างเป็นระบบ

16           **จึงเห็นชอบต่อกรอบทิศทางนโยบาย (Policy Statement) ดังนี้**

ทุกภาคส่วนร่วมเป็นหุ้นส่วนในการสร้างสภาวะแวดล้อมทางกายภาพและสังคมที่เอื้อต่อการลดปัจจัยเสี่ยงทางสุขภาพ เพื่อการมีพฤติกรรมสุขภาพที่เหมาะสม ทั้งการบริโภคอาหาร การมีกิจกรรมทางกาย การไม่บริโภคบุหรี่ยาสูบ และบุหรี่ไฟฟ้า การงดเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ และการได้รับการรับสัมผัสฝุ่นละอองขนาดเล็ก ส่งผลให้คนไทยทุกช่วงวัยมีคุณภาพชีวิตที่ดีเพิ่มขึ้นอย่างเสมอภาค ไม่ป่วยและเสียชีวิตก่อนวัยอันควรจากโรคไม่ติดต่อ เพิ่มความเข้มแข็งการพัฒนาศักยภาพคนไทย ประเทศมีความพร้อมในการปรับตัว สามารถแข่งขัน ตลอดจนเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศและการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืนต่อไป

โดยใช้หลักการทางเศรษฐศาสตร์พฤติกรรม เน้นการใช้กลไกการคลังสร้างแรงจูงใจ และระบบเครดิตทางสังคม ให้เป็นหลักประกันทางสังคมแก่ประชาชน ผ่านระบบและกลไกหนุนเสริมการจัดการและการดำเนินการมาตรการทุกระดับ ได้แก่ (๑) การพัฒนาเครื่องมือนโยบายและมาตรฐาน (๒) การออกแบบ พัฒนานวัตกรรม โมเดล และขยายผลเชิงระบบ (๓) การสนับสนุนการเฝ้าระวังสภาพแวดล้อมทางกายภาพและสังคม (๔) การพัฒนาระบบกำกับ ติดตามและประเมินผลลัพธ์ และ (๕) การพัฒนาระบบตัดสินใจ บริหาร และสนับสนุนการลงทุน



1 ภาพประกอบที่ ๑ ระบบนิเวศเพื่อสร้างสภาวะแวดล้อมทางกายภาพและสังคมเพื่อลดโรคไม่ติดต่อ

2 โดยมีสาระสำคัญประกอบรอบทิศทางนโยบาย ดังนี้

3  
4  
5 ๑.) พัฒนาระบบนิเวศเพื่อลดโรคไม่ติดต่อ (NCDs) เพื่อการมีพฤติกรรมสุขภาพที่เหมาะสมและลดโรคไม่  
6 ติดต่อกันผ่านหลักการร่วมกันในการคุ้มครองผู้บริโภค การเอาผู้บริโภคและพื้นที่เป็นตัวตั้ง การสร้างความเป็นธรรม  
7 ทางสุขภาพและสังคมและการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยมีระบบและกลไกหนุนเสริม (ภาพประกอบที่ ๑)

8 ๒.) กำหนดมาตรการหลักที่แนะนำสำหรับจัดการสภาวะแวดล้อมทางกายภาพและสังคมในระดับประเทศ  
9 และระดับพื้นที่ ประกอบด้วย (๑) จัดระเบียบและลดการเข้าถึงสินค้าทำลายสุขภาพ อาทิ ผลิตภัณฑ์ยาสูบ เครื่องดื่ม  
10 ที่มีแอลกอฮอล์ อาหารที่ผ่านกระบวนการแปรรูป (๒) ส่งเสริมการผลิต กระจายพัฒนามาตรฐานเพื่อเพิ่มการเข้าถึง  
11 วัตถุดิบ สินค้า และบริการที่ดีต่อสุขภาพ รวมถึงการจัดบริการอาหารในระบบของรัฐ (เช่น อาหารโรงเรียน อาหารใน  
12 โรงพยาบาล) (๓) สร้างสิ่งแวดล้อมสรรค์สร้าง (built environment) และพื้นที่สภาวะ (healthy space)  
13 (๔) สร้างความตระหนักรู้ ความรอบรู้ และสื่อสารข้อมูลข่าวสารส่งเสริมสุขภาพที่ถูกต้องและจำกัดสื่อโฆษณา  
14 รวมถึงการสื่อสารสาธารณะที่มีประสิทธิผลในการสร้างความรอบรู้และปรับเปลี่ยนพฤติกรรมไปทางบวก และการ  
15 พัฒนาศักยภาพผู้นำหรือต้นแบบสร้างแรงบันดาลใจ และ (๕) สร้างโอกาส ประสบการณ์ กิจกรรม ส่งเสริมการมีวิถี  
16 ชีวิตสุขภาพดีและพัฒนาศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ รวมถึงการใช้กลยุทธ์ทางด้านเศรษฐศาสตร์พฤติกรรม และ  
17 การบูรณาการกับกิจกรรมด้านสันตนาการ การท่องเที่ยว การพัฒนาอาชีพ ที่สอดคล้องกับวัฒนธรรมและสังคม ซึ่ง  
18 รายการมาตรการเหล่านี้ใช้เป็นแนวทางในการระบุประเด็นที่เป็นวาระสำคัญ หรือวาระนโยบายที่ต้องการขับเคลื่อน  
19 ตามความจำเป็นและความต้องการของประเทศ จังหวัด ท้องถิ่นและชุมชน

1           **ก.) พัฒนาระบบและกลไกกระบวนการที่หนุนเสริมขับเคลื่อนมาตรการหลักในการสร้างภาวะแวดล้อมทาง**  
2           **กายภาพและทางสังคม ได้แก่**

3           **ก.๑) การพัฒนาเครื่องมือนโยบาย (policy instruments) และมาตรฐานที่เกี่ยวข้อง ในการจัดการ**  
4           **สภาวะแวดล้อมทางกายภาพและทางสังคมอย่างมีประสิทธิภาพและคุ้มค่า** เครื่องมือนโยบายหมายถึงกฎหมาย  
5           ลำดับต่าง ๆ ประกาศ ระเบียบ ข้อบังคับคำสั่ง หรือคำสั่งแถลงการณ์ของผู้นำประเทศที่จะถูกรับรองและใช้เป็นแนว  
6           ทางการดำเนินการของสังคมโดยรวมทั้งประเทศซึ่งมีได้หลายกลไกทั้งการจำกัดควบคุม การจัดสรรการกระจาย  
7           ทรัพยากร การส่งเสริมและคุ้มครอง เป็นต้น สำหรับการพัฒนามาตรฐาน อาทิ แนวปฏิบัติหรือคู่มือสำหรับวิชาชีพ  
8           หรือเจ้าหน้าที่ในระดับปฏิบัติการ มาตรฐานด้านความปลอดภัยและคุณภาพของสินค้าบริโภคสำหรับผู้ผลิตและ  
9           ผู้ประกอบการ ทั้งนี้ ให้พิจารณาแผนการนำนโยบายไปดำเนินการหรือบังคับใช้ได้จริงร่วมด้วย

10           **ก.๒) การออกแบบ พัฒนานวัตกรรม โมเดล และขยายผลเชิงระบบ** กล่าวคือ สนับสนุนและพัฒนา  
11           ศักยภาพให้มีการพัฒนานวัตกรรม เครื่องมือ อุปกรณ์ การใช้เทคโนโลยี การออกแบบด้วยมุมมองใหม่ (redesign)  
12           หรือการร่วมออกแบบ (co-creation) เพื่อเพิ่มคุณค่าและอรรถประโยชน์ ความริเริ่มใหม่ ๆ ในการจัดการปัญหา  
13           จากประสบการณ์ทำงานและการเอาพื้นที่เป็นตัวตั้ง การสร้างโมเดลการทำงานต้นแบบ กลไกจัดการความรู้ การ  
14           ถ่ายทอดความเชี่ยวชาญและทักษะและจุดประกายการทำงานระหว่างพื้นที่ เพื่อให้หน่วยงานที่มีภารกิจเกี่ยวข้อง  
15           นำไปพัฒนาเป็นนโยบายและแผนงานโครงการให้เกิดการดำเนินการอย่างกว้างขวางและมีเป้าหมายเชิงผลลัพธ์

16           **ก.๓) การสนับสนุนการเฝ้าระวังการปฏิบัติตามกฎหมายและความเสี่ยงต่อโรคไม่ติดต่อ** ที่มีการ  
17           เปลี่ยนแปลงตามพลวัตของบริบททางสังคม เศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อม โดยเครือข่ายทางสังคม บทบาทของ  
18           ครอบครัวและประชาชน ทั้งนี้เพื่อให้เกิดหน่วยงานดูแลระบบเฝ้าระวัง ระบบแจ้งเรื่องร้องเรียน สื่อสารเตือนภัยและ  
19           ตอบสนองต่อความเสี่ยงสภาวะแวดล้อมทางกายภาพและสังคมที่เกิดขึ้นได้อย่างทันการณ์ และประชาชนมีส่วนร่วม

20           **ก.๔) การพัฒนาระบบกำกับ ติดตามและประเมินผลลัพธ์** รวมถึงการจัดทำฐานข้อมูลกลาง รายการ  
21           ตัวชี้วัดผลลัพธ์และตัวชี้วัดเชิงกระบวนการ ค่าเป้าหมายที่ท้าทายและเหมาะสม รายงานสถานการณ์และ  
22           ความก้าวหน้าในการทำงานป้องกันและควบคุมโรคไม่ติดต่อในระดับประเทศและจังหวัด โดยสนับสนุนให้มี  
23           หน่วยงานหรือคณะทำหน้าที่โดยเฉพาะและมีความเป็นอิสระ พร้อมระบบวงจรรับฟังความคิดเห็นย้อนกลับ  
24           (feedback loop) เชื่อมโยงกับระบบตัดสินใจเชิงนโยบาย

25           **ก.๕) การพัฒนาระบบตัดสินใจ บริหาร และสนับสนุนการลงทุน (Governance)** ( อาทิ คณะกรรมการ  
26           ขับเคลื่อนแผนปฏิบัติการด้านการป้องกันและควบคุมโรคไม่ติดต่อของประเทศไทย คณะกรรมการสุขภาพระดับ  
27           พื้นที่) โดยยกระดับประเด็นระบบนิเวศเพื่อสร้างสภาวะแวดล้อมทางกายภาพและสังคมเพื่อลดโรคไม่ติดต่อ อยู่ใน  
28           วาระนโยบาย แผนปฏิบัติการและแผนงบประมาณระดับของหน่วยงานองค์กรทุกระดับ รวมถึงการพัฒนาแผนและ  
29           การระดมทุนในระดับจังหวัดและท้องถิ่น ( อาทิ กองทุนหลักประกันสุขภาพระดับท้องถิ่น กองทุนสนับสนุนการสร้าง  
30           เสริมสุขภาพในพื้นที่) โดยมีหน่วยเฉพาะ ( อาทิ การจัดตั้งคณะอนุกรรมการภายใต้ตามคณะกรรมการสุขภาพระดับ

1 พื้นที่ คณะกรรมการบริหารแผนงานร่วมทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพในพื้นที่จังหวัด) ทำหน้าที่ขับเคลื่อนงาน  
2 สื่อสารการดำเนินการ และบริหารเครือข่ายทำงานทั้งองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นอย่างมีประสิทธิภาพทั้งนี้ ในระดับ  
3 จังหวัดให้สอดคล้องตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการบริหารเชิงพื้นที่แบบบูรณาการ พ.ศ. ๒๕๖๕

#### 4 5 **มติสมัชชาสุขภาพเฉพาะประเด็น**

6 ๑. เห็นชอบกรอบทิศทางนโยบาย สาระสำคัญประกอบกรอบทิศทางนโยบายการสานพลังสร้างสภาวะ  
7 แวดล้อมทางกายภาพและสังคมเพื่อลดโรคไม่ติดต่อ (Ecosystem for creating physical and social  
8 environments for reducing NCDs burden) และเส้นทางเดินของมติ (ภาคผนวก แนบร่างมติ ๑ *อยู่ในระหว่าง*  
9 *การพัฒนา*) ตามที่เสนอมา

10 ๒. ขอให้สำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ ประสานภาคีที่เกี่ยวข้องขับเคลื่อนระบบและกลไก  
11 กระบวนการที่หนุนเสริม และติดตามการดำเนินงานมาตรการหลักในการสร้างสภาวะแวดล้อมทางกายภาพและทาง  
12 สังคม โดยอ้างอิงแผนปฏิบัติการด้านการป้องกันและควบคุมโรคไม่ติดต่อของประเทศไทย (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐)  
13 (ภาคผนวก แนบร่างมติ ๒) และข้อเสนอบทบาทการดำเนินงานของหน่วยงานและองค์กร (ภาคผนวก แนบร่างมติ ๓  
14 *อยู่ในระหว่างการพัฒนา*)

15 ๓. ขอให้เครือข่ายสมัชชาสุขภาพจังหวัดร่วมกับภาคีหน่วยงานต่างๆ ระดับพื้นที่พิจารณาดำเนินการตาม  
16 สาระสำคัญประกอบทิศทางนโยบายและเส้นทางเดินของมติ เพื่อร่วมสร้างสภาวะแวดล้อมทางกายภาพและสังคม  
17 เพื่อลดโรคไม่ติดต่อ ตามบริบทของพื้นที่

18 ๔. ขอให้สำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ มีการรายงานความก้าวหน้าและผลการขับเคลื่อนมติ  
19 สมัชชาสุขภาพ ต่อคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติต่อเนื่องทุกปีจนถึง พ.ศ. ๒๕๗๐